HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בעל הפיקין והעיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל בריש כל שהוא מקיף פרסותיו כשיושב ומחבר פרסות רגליו זו לזו ואין ארכובותיו יא) נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: **פיקה יוצאה מגודלו.** תחיכת בשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו: **עקיבו יוצאה מאחוריו.** כדמפרש בגמרא ששוקו עומד באמצע רגלו שאחי הרגל יב) עומד בפנים ואחי לאחור: **רחבות כשל אווז.** שקלוטות יג) הן כשל אווז ואין ארכן יתר על רחבן: **עד הפרק.** פרק האמצעי: **למטה מן הפרק.** דהיינו לגד הלפורן שמאחורין כולן ואחתכה שיהו מסולקים יד) כשר: **יתירה.** אצבע יתירה:

בעל (א) הפיקים העיקל איזהו העיקל א כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו ב) נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר ג יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע ר' יהודה מכשיר וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין: **גמ'** ת"ר [1] שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מנין לרבות הקישן והעיקל והקילבן ת"ל או שבר רגל תנא בעל (ג) (הקיפין) והשופנר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה שופנר שאין לו כסתות כל עיקר: פיקה יוצא מגודלו ועקיבו יוצא לאחוריו: א"ר אלעזר שוקו יוצא באמצע רגלו: פרסותיו רחבות כשל אווז: אמר רב פפא לא תימא דטריפה ולא סדיקא אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקא: אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלוטות: ת"ר שבר יד אין לי אלא שבר יד אצבעות מורכבות [2] (ד) (למעלה) או קלוטות למעלה [3] מן הפרק וחתכן והאמרת כשר אלא ולא חתכן מנין ת"ל או שבר יד: היתה בו יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [4] (ה) והא שנספרת ע"ג היד ת"ר [5] יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא באהל ועולה למנין קכ"ה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ובנספרת על גב היד אמר רב חסדא [6] דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל אמר רבב"ח א"ר יוחנן ובשאינה נספרת על גב היד א"ר [7] יוחנן [8] עשו דבריהם כדברי נביאות מה נפשך אי אבר הוא באהל נמי תטמא ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא נמי לא ליטמי אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא משום עצם כשעורה נגעו בה רב פפא אמר גזירה שאינה נספרת אטו נספרת אי הכי שאינה נספרת באהל נמי תטמא עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים תנן התם [9] רוב בנינו ורוב מנינו של מת אע"פ שאין [10] בו רובע טמאין ת"ר [11] איזהו רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב מנינו קכ"ה א"ל [12] רבינא לרבא תנא מניינא אתא לאשמועינן [13] קמ"ל כדתניא חסר שאין בו אלא מאתים ויתר שיש בו מאתים ושמונים וא' כולן עולין למנין קכ"ה [14] זיל בתר רובא דאינשי א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים [15] אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות תניא רבי אלעזר אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה שנאמר [2] ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה שנאמר [3] כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה שנאמר [4] ויפתח את רחמה לרבי עקיבא קשיא דתלמידי רבי ישמעאל דלמא איידי דזוטרא אתמוחי מתמה אמר [16] רב וכולן אין מטמאין באהל שנאמר [5] זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם אמר ליה אביי ובאיש ליכא והכתיב [6] צירים אחזוני כצירי יולדה צירי בשר והכתיב [7] אדני במראה נהפכו צירי הכא נמי צירי בשר הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי מאתים וארבעים ושמנה היכי משכחת לה לא באיש ולא באשה:

יתר

בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה. פי' בקונטי שאיסתווכא שלו שקורין קבל"א גדולה ובערוך פירש שפרסתו גבוהה ויש בשר הרבה לגד ראש הרגל ובעקב [6] ומאצעית שלו כמין כיפה ולשון כסתות משמע כפירושו דאיירי בבשר ולא בעצם כי היא דבראשית רבה דקאמר על הלדס המכוסה בית הריעי שלו בעגבותא [7] לו כסתות משא"כ לבהמה: **עשו דבריהם דברי נביאות מה נפשך כו'.** מדפריך עליה משמע דלאו לשבח קא"ל דברי נביאות [8] ופ"ק דב"ב (דף יב. ושם) משמע דקאמר לענין חשיבות דמייתי עלה הא דאע"פ [9] [שניטלה] נטולה מן הנביאים ובסוף כילד מעברין (עירובין דף ס: ד"ה אין) פירשתי: ובשאר

בעל (א) הפיקים העיקל איזהו העיקל א כל שהוא מקיף פרסותיו ואין ארכבותיו ב) נוקשות זו לזו פיקה יוצא מגודלו עקיבו יוצא לאחוריו רחבות כשל אווז אצבעותיו מורכבות זו על זו או קלוטות למעלה עד הפרק כשר למטה מן הפרק וחתכה כשר היתה בה יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר ג יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע ר' יהודה מכשיר וחכמים פוסלין השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין: **גמ'** ת"ר [1] שבר רגל אין לי אלא שבר רגל מנין לרבות הקישן והעיקל והקילבן ת"ל או שבר רגל תנא בעל (ג) (הקיפין) והשופנר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בעל הפיקין שיש לו כסתות הרבה שופנר שאין לו כסתות כל עיקר: פיקה יוצא מגודלו ועקיבו יוצא לאחוריו: א"ר אלעזר שוקו יוצא באמצע רגלו: פרסותיו רחבות כשל אווז: אמר רב פפא לא תימא דטריפה ולא סדיקא אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקא: אצבעותיו מורכבות זו על גב זו או קלוטות: ת"ר שבר יד אין לי אלא שבר יד אצבעות מורכבות [2] (ד) (למעלה) או קלוטות למעלה [3] מן הפרק וחתכן והאמרת כשר אלא ולא חתכן מנין ת"ל או שבר יד: היתה בו יתרת וחתכה אם יש בה עצם פסול ואם לאו כשר: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [4] (ה) והא שנספרת ע"ג היד ת"ר [5] יתירה שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ומטמא באהל ועולה למנין קכ"ה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ובנספרת על גב היד אמר רב חסדא [6] דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו יתרת שיש בה עצם ואין בה צפורן מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באהל אמר רבב"ח א"ר יוחנן ובשאינה נספרת על גב היד א"ר [7] יוחנן [8] עשו דבריהם כדברי נביאות מה נפשך אי אבר הוא באהל נמי תטמא ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא נמי לא ליטמי אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא משום עצם כשעורה נגעו בה רב פפא אמר גזירה שאינה נספרת אטו נספרת אי הכי שאינה נספרת באהל נמי תטמא עבדו רבנן היכירא כי היכי דלא לישרפו עלייהו תרומה וקדשים תנן התם [9] רוב בנינו ורוב מנינו של מת אע"פ שאין [10] בו רובע טמאין ת"ר [11] איזהו רוב בנינו שני שוקיים וירך אחד הואיל ורוב גובהו בגדול איזהו רוב מנינו קכ"ה א"ל [12] רבינא לרבא תנא מניינא אתא לאשמועינן [13] קמ"ל כדתניא חסר שאין בו אלא מאתים ויתר שיש בו מאתים ושמונים וא' כולן עולין למנין קכ"ה [14] זיל בתר רובא דאינשי א"ר יהודה אמר שמואל מעשה בתלמידיו של ר' ישמעאל ששלקו זונה אחת שנתחייבה שריפה למלך בדקו ומצאו בה מאתים וחמשים ושנים [15] אמר להם שמא באשה בדקתם שהוסיף לה הכתוב שני צירים ושני דלתות תניא רבי אלעזר אומר כשם שצירים לבית כך צירים לאשה שנאמר [2] ותכרע ותלד כי נהפכו עליה ציריה רבי יהושע אומר כשם שדלתות לבית כך דלתות לאשה שנאמר [3] כי לא סגר דלתי בטני רבי עקיבא אומר כשם שמפתח לבית כך מפתח לאשה שנאמר [4] ויפתח את רחמה לרבי עקיבא קשיא דתלמידי רבי ישמעאל דלמא איידי דזוטרא אתמוחי מתמה אמר [16] רב וכולן אין מטמאין באהל שנאמר [5] זאת התורה אדם כי ימות באהל דבר השוה לכל אדם אמר ליה אביי ובאיש ליכא והכתיב [6] צירים אחזוני כצירי יולדה צירי בשר והכתיב [7] אדני במראה נהפכו צירי הכא נמי צירי בשר הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי מאתים וארבעים ושמנה היכי משכחת לה לא באיש ולא באשה:

יתר אצבעות [10] פשיטא דרובא הוי הכי"ה: **חסר שאין בו אלא מאתים.** שנברא חסר בכל יד ובכל רגל ב' אצבעות דהיינו ח' אצבעות ובכל אצבע יש ו' עצמות [11] כך מפרש במס' אהלות [פ"א מ"ח] הרי חסר מן האצבעות מ"ח ולא נשתיירו אלא מאתים. ויתר שיש בו רפ"א כגון אשה שנברלאת יתירה ד' [12] אצבעות בכל יד ורגל [13] והרי ד' אצבעות יתירין הוי כ"ד עצמות יותר ובאשה יש ב' ליין ושני דלתות ומפתח כדאמרינן לקמן הרי כ"ט אחרון יותר הוסיפון על רמ"ח ותמצא רע"ז וד' הנותרין לא ידענא היכי מתרמי דולאי אין בכל אצבע אלא ו' עצמות סך הכל לא שורש ולא ענף [14] והכי מפרש באהלות: **כולן עולין למנין קכ"ה.** כל אלו יתירין משונין לאחריס ועולין למנין קכ"ה ושמעינן מינה דאע"ג דקכ"ה לא הוי רובא דידיה דהא רפ"א היו לו אפ"ה הוי קכ"ה רובא דהוי רובא וגבי חסר נמי אע"ג דהוי רובא דידיה [15] [ק"א] אפ"ה לא חשיב רובא אלא קכ"ה: **ליין.** קרדונ"ש: **לר"ע.** [16] מפתח הוו להו רנ"ג וקשיא לתלמידי ר' ישמעאל דלא מצאו אלא רנ"ב: **איידי דזוטרא.** המפתח איתמוחי איתמח מחמת שליקה: **וכולן.** כל היתירין הללו שבאשה אין מטמאין באהל האחר בפני עצמו שיש עליו בשר קצת: **ליי בשר.** תירוגא הוא. [17] לא חשיב אחר בלא עצם:

שית

דרבי ישמעאל דאינהו לא אשכחו אלא ד' אברים טפי באדם ורבי עקיבא דמוסיף מפתח איכא ה' אברים טפי: דלמא איידי דזוטר. ההוא עצם דמפתח איתמוח איתמח בששלקוה: וכולן. הני חמשה יתירי אינן מטמאין באהל כו': צירי בשר. וליכא בהו עצמות: הכי נמי מסתברא. דלית בהו עצמות בצירי דאי לא תימא הכי כו':

מסורת הש"ס

(א) [הפיקין], ב) ר"ח וכן הוא גי' ל"ק מן הפרק ומתכן מגין ומתכן והתמרת כשר כו', ג) קדושין כה. [נדה מט:], ד) נדה שם, ה) עירובין פ: ר"ב יב, ו) אהלות פ"ב מ"ח, ז) ר"ח רבא, ח) ר"ח שקלוטות ל"ק, ט) ר"ח מחולקין ל"ק, י) עיין מ"ש, כ) שיסתווכא, כ) בס"ח: קלוטה טנב"ח, מ) [מוספתא אהלות פ"ג ה"ג], נ) [שם], ס) [ו' רס"ש], ע) [עי' ר"ג], פ) ל"ק, צ) [עיין בערוך כסס], ק) ל"ק,

תורה אור השלם

1. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ שֶׁבֶר רֶגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד:
ויקרא כא יט
2. וּבִלְּתוֹ אִשֶּׁת פִּנְחָס הָרָה לֶלֶת וַתֵּשְׁמַע אֶת הַשְּׁמֻעָה אֶל הֶלְקָח אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וּמֵת חָמִיהָ וְאִישָׁהּ וַתִּכְרַע וַתֵּלֶד כִּי נֶהְפְּכוּ עָלֶיהָ צִרֶיהָ:
שמואל א ד יט
3. כִּי לֹא סָגַר דַּלְתֵי בִטְנִי וַיַּסְתֵּר עָמָל מֵעֵינָי:
איוב ג י
4. וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ:
בראשית ל כב
5. זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל הַבָּא אֶל הָאֹהֶל וְכָל אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:
במדבר יט יד
6. עַל כֵּן מָלְאוּ מָתְנַי חֶלְחָלָה צִירִים אֲחָזוּנִי כְּצִירֵי יוֹלֵדָה נֶעְוֵיתִי מִשָּׁמְעַ נִבְהַלְתִּי מֵרְאוֹת:
ישעיהו כא ג
7. וְהִנֵּה כְּדְמוּת בְּנֵי אָדָם נֹגֵעַ עַל שְׂפָתַי וְאֶפְתַּח פִּי וָאֲדַבֵּרָה וָאֹמְרָה אֶל הָעֹמֵד לְנֶגְדִּי אֲדֹנִי בַּמַּרְאָה נֶהְפְּכוּ צִירַי עָלַי וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ:
דניאל י טז

הגהות הב"ח

(א) במשנה ובעל הפיקה והעיקל אחזו עיקל וכו' לאחוריו פרסתו רחבה כשל אווז וכו' קלוטות עד הפרק וכו' היתה בו יתרת: (ב) גמ' מורכבות או קלוטות כל"ל ומיהא למעלה ממתק: (ג) אע"פ ד"ה אם יש וכו' ממוסר אבר שנברא בו: (ד) ד"ה ו' ו' כ"ד מפרש בגמרא לגבי קרא אמאי:

לעזי רש"י

קיביל"א. קרסול.
קלושטנב"א [טינב"א].
דק, רזה.
קרדונ"ש [קרדינל"ש].
צירים (של דלת וכדומה).

מוסף רש"י

ובשאינה נספרת על גב היד. פירש עומדת בשורת האצבעות (נדה מט:). **כדברי נביאות.** כלא טעם (ב"ב יב.) כמתנבא מפי הגבורה שאינו נותן טעם לדבריו (עירובין ס: עי"ש).

רבינו גרשום

כל שהוא מקיף פרסותיו. שפרסות רגליו רחבות ועגולות שכשהוא מקרב רגליו זו אצל זו אין יכולות ארכובותיו להקיש זו בזו: פיקה יוצאת מגודליו. כעין אצבע יתירה: עקיבו יוצא לאחוריו. שבולט הרבה לאחוריו כדמפרש בגמרא כגון שנראה (כגון) שוקו יוצא באמצע רגלו: והקילבן. לא איתפרש לן ניש מפרשים קילבן שזורק רגלו לאחוריו כשהוא הולך]: הפיקין והשופנר. כסתות הרבה כעין קרסוליו הרבה: לא תימא דטרפה. שדקה הרבה ולא סדיקה בין האצבעות אלא שעגולה כשל אווז אלא כיון דטריפה אע"ג דסדיקה פסול: קלוטות עד הפרק. אם דבוקות הן האצבעות מפיסת יד ועד הפרק האמצעי של אצבעות כשר ואם דבוקה למטה מן הפרק וחתך הדבק כשר: למעלה מן הפרק דאמר בגמרא היינו

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ח מהלכות טומאת מקדש הלכה יג טור י"ד סימן שט:
כז ב מיי' שם הלכה יא:
כח ג מיי' שם הלכה יא: טומאת מת הל' [ז] ח:
כט ד ה מיי' שם הל' ח:

שיטה מקובצת

(א) ובעל הפיקין והעיקל: (ב) ארכבותיו נושקות: (ג) מורכבות זו ע"ג זו או קלוטות למעלה: (ד) יוחנן ובנספרת ע"ג היד: (ה) אמר ר' חנינא עשו: (ו) שאין בהן רובע: (ז) רבינא ס"א רב אדא בר אהבה: (ח) לאשמועינן אמר ליה הא קמ"ל: (ט) קכ"ה מאי טעמא זיל: (י) ושנים באו ושאלו את רבי ישמעאל כמה איברים יש באדם אמר להם רמ"ח אמרו לו והלא בדקנו ומצינו רנ"ב אמר: (יא) ארכבותיו נוגעות זו לזו שעקומות כלפי: (יב) הרגל לפנים וחצי רגל לאחור הס"ד: (יג) דהואיל ואתחכה הרי הוא: (יד) נקט דאע"ג: (טו) לא הוה ביה בשר: (טז) כדמפרש ואזיל: (יז) מטמא באהל ואע"ג כו' והכי נמי תנן בפ': (יח) והירכים והצלעות ותשדרה: (יט) אברים באדם פשיטא: (כ) עצמות כדמפרש במס' אהלות הרי לשמנה אצבעות מ"ח ולא: (כא) ורגל ששה אצבעות יתירין מהם כ"ד עצמות: (כב) לר"ע דאמר מפתח כו' וקשיא דתלמידי ר"י: (כג) הוא דלא חשיב: (כד) בעגבותא קרא לו: (כה) נביאות ובפ"ק דב"ב:

רבינו גרשום (המשך)

למטה מן הפרק דאמרינן במתני'. אודמרבי כולהי הני מאו: [ובנספרת] על גב היד שעומ' בשורת האצבעו': ועולה למנין קכ"ה. אברים דהיינו רוב מנינו דרמ"ח אברים יש באדם: רבינו הגדול. רבי: עשו דבריהם כדברי נביאות. שאין אדם יודע לפרש מה טעם מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל: משום עצם כשעורה נגעו בה. דצעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל אף האי נמי: רב פפא אמר הואיל ואינה נספרת בדין הוא דאפילו במגע ובמשא נמי לא תטמא אלא גזירה שאינה נספרת דתטמא אטו נספרת: אי הכי. ליגזור שאינה נספרת דתטמא באהל אטו נספרת: עבדו. בה היכירא דלא תטמא באהל כי היכי דלא לישרפו על טומאתו תרומה וקדשים: אע"פ שאין בהן רובע. הקב של עצמות טמאין באהל: ב' שוקין וירך אחד. הואיל ויש רוב בנינו בגובהו של אדם: חסר. אדם חסר שאין בו אלא מאתים אברים כגון שחסר מכל יד ומכל רגל ב' אצבעות ובכל אצבע יש בו שש עצמות עד הזרוע דהיינו חסר מ"ח אברים: ויתיר שיש בו מאתים ושמונים ואחד. שזה יש לו ל"ג אברים יותר ואלו הן שיש לו ד' אצבעות יתירות בידיו וברגליו שיש בהן כ"ד אברים ולכל השש עצמות שבכל אצבע יש כנגדו בזרוע עצם אחד היינו כ"ח יתירות: ושני צירים וב' דלתות ומפתח. והיינו רפ"א אברים: כולן עולין למנין קכ"ה. אפילו הנך יתירות עולין בחשבון קכ"ה דבין ליתיר ובין לחסר לא אזלינן בתר רוב אברים דידהו אלא בתר רוב אברים דאינשי דעלמא דהוי קכ"ה: לר' עקיבא קשיא דתלמידי